

Inkomst- och tilläggspension

– för dig som är född 1938 eller senare

Grundprincipen i pensionssystemet är att du själv tjänar in till din pension. De delar i pensionssystemet som grundas på dina arbetsinkomster är inkomstpensionen och premiepensionen. Är du född 1953 eller tidigare så får du också en del av din inkomstgrundade pension som tilläggspension.

Att tjäna in till pensionen

Varje år som du arbetar i Sverige tillgodoräknas du pensionsrätt. Hur stor pensionsrätten blir bestäms av storleken på din pensionsgrundande inkomst, som är din årsinkomst efter avdrag för den allmänna pensionsavgiften.

Pensionsrätterna är grunden för beräkningen av inkomstpensionen. Men pensionsrätterna grundas inte bara på arbetsinkomst. Du kan även få pensionsrätter för tid som du har små barn, gör pliktjänst, studerar eller har sjuk- eller aktivitetsersättning.

Pensionsrätten till inkomstpension motsvaras varje år av en pensionsavgift på 16 procent av pensionsunderlaget. Varje års pensionsrätt bokförs på ditt inkomstpensionskonto. Värdet på ditt konto, som är det sammanlagda värdet av pensionsrätterna och deras förräntning över åren, utgör din pensionsbehållning.

Är du född 1953 eller tidigare begränsas pensionsrätten till ett visst antal 20-delar beroende på vilket år du är född. Å andra sidan beräknas också varje år en pensionspoäng för dig. Pensionspoängen grundas liksom pensionsrätten på dina arbetsinkomster och används för beräkning av tilläggspensionen.

Du kan läsa mer om hur du tjänar in till pensionen i faktabladet *Så här tjänar du in till din pension*.

Inkomstpension

Så beräknas inkomstpensionen

Principen för inkomstpensionen är att det du har tjänat in under livet, ditt sparande på inkomstpensionskontot, ska betalas ut till dig fördelat över dina år som pensionär.

När du tar ut din pension används den pensionsbehållning som du då har på ditt konto för beräkning av pensionen. Behållningen delas med ett tal som kallas delningstal. Delningstalet är olika för varje årskull och speglar huvudsakligen den statistiskt förväntade återstående livslängden vid pensionsuttaget. Livslängden är gemensamt beräknad för män och kvinnor.

Förutom livslängden påverkas delningstalet också av den så kallade tillväxtnormen, en ränta på 1,6 procent. Räntan är ett mått på en antagen framtida ekonomisk tillväxt och gör att delningstalet blir lägre. Det lägre delningstalet ger en pension som blir cirka 18 procent högre än vad den annars skulle ha varit. Innebörden är att du som pensionär får en del av den framtida tillväxten i förskott. Förskottet räknas sedan av i samband med den årliga indexeringen av pensionen (läs mer på pensionsmyndigheten.se).

Det delningstal som gäller för pensionsuttag från och med det 65:e levnadsåret fastställs det år som din årskull fyller 65 år. För dig som är född 1958 eller 1959 fastställs delningstalet inför det år du fyller 66 år. Om du tar ut pensionen innan dess beräknas den efter ett preliminärt delningstal och räknas om med det definitiva delningstalet från och med januari det år det fastställs för dig.

Pensionsålderns betydelse

Tidpunkten när du går i pension har stor betydelse för hur stor din pension blir. Ju längre du arbetar och tjänar in pensionsrätt, desto större blir din pensionsbehållning. Ett senare pensionsuttag innebär också att den förväntade återstående livslängden från pensionstidpunkten blir kortare. Det innebär att delningstalet blir lägre och därmed den årliga pensionen högre. Den sammanlagda effekten av en högre pensionsbehållning och ett lägre delningstal med ett års extra arbete kan ge dig som har en genomsnittlig månadslön, och som snart ska ta ut din pension, mellan 1 400 till 2 200 kronor mer i pension per månad före skatt, hela livet ut. Har du lägre eller högre inkomst så kan pensionen bli lägre eller högre än vad exemplet visar.

Pensionsrätterna för de sista arbetsåren

När du slutar att arbeta och tar ut din ålderspension, kommer beräkningen av pensionen i allmänhet att vara helt klar först två år senare, eftersom taxeringen blir klar först då. Troligen kommer du att tillgodoräknas pensionsrätter för ytterligare två år som inte är kända vid pensioneringen. Det betyder att inkomstpensionen, som en följd av detta, kommer att höjas i januari månad de första två åren närmast efter pensioneringen.

Exempel på beräkning av inkomstpension

Stina är född 1958 och fyller därför 66 år 2024. Hon får endast inkomstpension. Hon har en pensionsbehållning på 3 550 000 kronor. Delningstalet är 16,54. Det innebär att hennes inkomstpension beräknas till 3 550 000/16,54 vilket ger henne cirka 17 886 kronor i månaden.

Om hon väljer att vänta ett år med att ta ut pensionen och i stället fortsätter att arbeta, får hon ytterligare pensionsrätt för inkomsterna hon har tjänat in under det extra arbetsåret. Behållningen på pensionskontot ökar också med arvsvinster och med inkomstindex, samtidigt som den minskar med förvaltningskostnaden. När Stina fyller 67 år har hon därför 3 700 000 kronor i behållning på pensionskontot och när hon tar ut pensionen vid 67 års ålder är delningstalet 15,95. Nu blir hennes inkomstpension i stället 19 331 kronor i månaden. Till detta kommer premiepension och inkomstpensionstillägg som inte finns beräknat här. Hon kan inte få garantipension eftersom hennes inkomstpension är för hög. Däremot kan Stina ha rätt till tjänstepension.

Tilläggs pension

Så beräknas tilläggs pensionen

Är du född 1938–1953 får du en del av din ålderspension beräknad som tilläggs pension. Ju tidigare i perioden du är född, desto större andel av din inkomstgrundade pension får du i form av tilläggs pension. Är du född 1938 får du 16/20 av din pension beräknad som tilläggs pension och 4/20 som inkomst- och premiepension. Den som är född 1953 får endast 1/20 av pensionen som tilläggs pension och hela 19/20 som inkomst- och premiepension.

Från och med det år du fyller 65 år fastställs inte längre någon pensionspoäng för dig. Har du arbetsinkomster då kommer din pensionsrätt i sin helhet, dvs. 20/20, att räknas in i underlaget till din inkomst- och premiepension.

Tilläggs pensionen beräknas enligt de äldre reglerna i ATP-systemet med dina pensionspoäng som underlag. I beräkningen används medelpoängen, som är genomsnittet av pensionspoängen för dina 15 bästa år. Har du mindre än 15 år med pensionspoäng används genomsnittet av de poängår du har.

Du räknar ut pensionen genom att addera två belopp. Det första beloppet är 60 procent av din medelpoäng multiplicerat med prisbasbeloppet¹. Det motsvarar den tidigare ATP:n. Det andra beloppet motsvarar den tidigare folkpensionen och är ett visst antal procent av prisbasbeloppet, beroende på om du är gift eller ogift. Har du färre än 30 år med pensionspoäng minskar tilläggs pensionen med 1/30 för varje år som saknas.

Om du tar ut din pension under ett senare år än det år du fyllde 65 år, används prisbasbeloppet för det år du fyllde 65 år. Tilläggs pensionen följsamhetsindexeras sedan upp till det värde som gäller för året du tar ut pension.

Formeln för beräkningen ser ut på följande sätt:

$$\left(\frac{60\% \times \text{prisbasbelopp} \times \text{medelpoäng} \times \text{intjänade år}}{30} + \frac{78,5\% \times \text{prisbasbelopp} \times \text{intjänade år}}{30} \right) \times \frac{X}{20}$$

Antalet intjänade år är det sammanlagda antal år du fått pensionspoäng för, dock högst 30 år. 78,5% i formelns andra led gäller för en gift person. Är du ogift är talet i stället 96%. "X" är det antal tjugondelar som du får i form av tilläggs pension beroende på vilket år du är född.

¹ Prisbasbeloppet följer prisutvecklingen i samhället. År 2023 är prisbasbeloppet 57 300 kronor.

Pensionsålderns betydelse

Tilläggs pensionen grundas på äldre regler. Beräkningen av den utgår från en pensionsålder på 65 år. För varje månad som du är yngre än 65 år när du börjar ta ut din pension minskas pensionen med 0,5 procent. Å andra sidan ökar pensionen med 0,7 procent för varje månad som du skjuter upp pensionsuttaget efter 65 år fram till 70 år. *Efter 70 års ålder ökar inte pensionen mer!*

Garantiregel

I samband med övergången till det nya pensions-systemet skapades en garantiregel för dem som är födda 1938–1953. Regeln säger att en person i denna åldersgrupp alltid är garanterad att få ut lika mycket i sammanlagd inkomstgrundad ålderspension som motsvarar vad han eller hon har tjänat in i det tidigare ATP-systemet till och med år 1994. Garantin gäller för pensionen från och med den månad du fyller 65 år och innebär att tilläggs-pensionen beräknad enligt de nya reglerna ökas med det belopp, garantitillägget, som krävs för att nå upp till den garanterade nivån.

Observera att garantiregeln kan innebära att ett senare uttag av pension inte medför en högre sammanlagd pension. Även om det senare uttaget ger ett högre belopp enligt de nya reglerna, så kan beloppet fortfarande understiga den garanterade nivån. Effekten blir då enbart att garantitillägget minskar med samma belopp och den totala pensionen blir oförändrad.

Exempel på beräkning av tilläggs pension

Kajsa tar ut sin pension vid 70 år eftersom hon är född 1953 och tar ut pension under 2023. Hon har 1/20-del av sin pension som tilläggs pension. Hennes medelpoäng är 5,80 och hon har 30 år med pensionspoäng. Prisbasbeloppet för 2018 är 45 500 vilket är det som ska användas då Kajsa blev 65 år under 2018. Kajsa är gift och hennes tilläggs pension beräknas då på följande sätt:

$$\left(\frac{60\% \times 45\,500 \times 5,80 \times 30}{30} + \frac{78,5\% \times 45\,500 \times 30}{30} \right)$$

$$\times \frac{1}{20} = 9\,703 \text{ kr/år}$$

Tilläggs pensionen ska sedan räknas upp eftersom Kajsa tar ut sin pension sextio månader efter hon fyllt 65 år. Därför ska tilläggs pensionen öka med $60 \times 0,7\% = 42\%$.

Med antagande om att vi inte har någon indexförändring mellan 2018 till 2023, blir pensionen vid 70 år $142\% \times 9\,703 = 13\,778$ eller 1 148 i månaden. Till detta kommer Kajsas inkomstpension, som beräknas som exemplet för Stina samt premiepension och inkomstpensionstillägg som inte finns beräknad här.

Omräkning med balansindex vid 65-års månaden

För information om balanseringen gå in på www.pensionsmyndigheten.se och sök på *balanseringen i pensionssystemet*.

Du bestämmer när du ska ta ut pensionen

Du kan ta ut din *allmänna pension*, helt eller delvis, från det att du fyllt 63 år. Du kan ta ut hela eller delar av pensionen och du kan fortsätta arbeta samtidigt som du tar ut pension. Garantipension och inkomstpensionstillägg betalas ut från 66 års ålder.

Enligt en politisk överenskommelse fattades det beslut om att pensionsåldern ska höjas. Från 2026 införs en riktålder som styr när olika förmåner kan betalas ut. På www.pensionsmyndigheten.se kan du läsa mer.

Kom ihåg att du själv måste ansöka om pension!

Mer information

Faktablad ger fördjupad information men ska inte betraktas som lagtext i ämnet.

På www.pensionsmyndigheten.se finns mer information om pension.